

**Національний університет "Чернігівський колегіум" імені
Т.Г.Шевченка**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА
СОЦІОГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН
ІМЕНІ О. М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО**

Кафедра всесвітньої історії та міжнародних відносин

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри

 Ячменіхін К.М.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 3. ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Спеціальність 033«Філософія»

2020 – 2021

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Протокол № 1 від «28» серпня 2020 року.

Розробники: доц. Соломенна Тетяна Валеріївна, канд. іст. наук, доцент кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.

Мова навчання – українська.

Опис навчальної дисципліни

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Історія міжнародних відносин» складена для здобувачів освіти в магістратурі за напрямом підготовки 033 «Філософія». Предметом вивчення навчальної дисципліни є світові міжнародні процеси після другої світової війни й до сьогодні.

Міждисциплінарні зв'язки: опанування курсу «Історія міжнародних відносин» вимагає постійного звертання до інших наук, зокрема до таких, як новітня історія Європи та Америки, новітня історія Азії та Африки, історії дипломатії, політології, міжнародної економік, географії конфліктології, міжнародного права.

«Історія міжнародних відносин» є обов'язковою дисципліною. Пропонований курс охоплює питання появи наукової дисципліни «Міжнародні відносини», становленню біполярного протистояння в холодній війні та її проявам в інших регіонах світу, розвитку міжнародної системи на сучасному етапі, особливостям дипломатичної та консульської служби.

У результаті вивчення курсу у здобувачів освіти мають бути сформовані такі компетентності: знання та розуміння основних понять курсу, законів, закономірностей, пов'язаних з аналізом наукової літератури та міжнародних документів; здатності використання методів історичних та політологічних досліджень; опанування технологіями отримання та аналізу інформації, набуття практичних умінь аналізу міжнародних подій, явищ й конфліктів періоду холодної війни та сучасного світу, а також здатності оцінювати діяльність міжнародних організацій та співпрацю з ними України; й використання здобутих знань в процесі реалізації освітньої програми та подальшій професійній діяльності.

Навчальна дисципліна «Історія міжнародних відносин» розрахована на здобувачів освіти магістратури (III-й семестр) включає 16 лекційних і 8 практичних годин, а також 66 годин самостійної роботи. Зміст курсу поділений на три змістові модулі.

Навчальний курс побудований відповідно до вимог Європейської Кредитно-Трансферної системи (ECTS).

Обсяг дисципліни

	Денна форма
Кількість кредитів ECTS	
Кількість годин:	90
- лекції	16
- практичні	8
- лабораторні	—
- індивідуальні завдання	—
- самостійна робота студента	66

Мета навчальної дисципліни

1.1. *Метою* викладання навчальної дисципліни «Історія міжнародних відносин» є поглиблене вивчення сучасної міжнародної системи, ознайомлення майбутніх фахівців з основними науковими підходами до висвітлення подій цієї проблематики, які разом з відомостями, отриманими з інших історичних курсів, сприятимуть цілісності знань майбутніх фахівців.

1.2. Основними *завданнями* вивчення дисципліни «Історія міжнародних відносин» є:

- ✓ ознайомлення з наковою літературою курсу “Історія міжнародних відносин”;
- ✓ вивчення теорій сучасних міжнародних відносин;
- ✓ розвиток навичок наукового аналізу, спрямованих на забезпечення самостійного осмислення закономірностей історичного процесу;
- ✓ оволодіння студентами практичних навичок роботи з документальними джерелами і науковою літературою;
- ✓ вироблення уміння правильно оформляти методологічний і технічний інструментарій наукових досліджень;
- ✓ пробудження інтересу до політологічних проблем міжнародної політики сьогодення;
- ✓ розуміння різних думок та підходів в реалізації зовнішньополітичної стратегії та вирішенні глобальних проблем сучасності;
- ✓ формування умінь застосовувати набуті знання з історії міжнародних відносин для оцінки зовнішньої політики України;
- ✓ виховання національної і громадянської свідомості, формування толерантного, неупередженого ставлення до інших народів, утвердження ідеалів лібералізму, демократії, прав людини та поваги до норм міжнародного права.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- ✓ вихідні поняття та терміни курсу;
- ✓ етапи становлення та розвитку наукової дисципліни;
- ✓ головні теорії сучасних міжнародних відносин;

- ✓ тематику сучасних проблем світової політики: події, явища та міжнародні конфлікти періоду холодної війни, постбіполярного світу та періоду глобалізації;
- ✓ причини та наслідки загострення міжнародної ситуації на сучасному етапі;
- ✓ основи та принципи функціонування провідних міжнародних організацій та співпрацю з ними України;
- ✓ суть основних міжнародних конфліктів та їх вплив на формування та стабільність міжнародної системи;
- ✓ основні тенденції розвитку міжнародних відносин часів холодної війни та сучасного світу;
- ✓ теоретичні засади та практичні прояви доби глобалізації для подій світової політики;
- ✓ сучасні підходи до вирішення дискусійних питань історії міжнародних відносин.

вміти :

- ✓ аналізувати зміст періодів сучасних міжнародних відносин; визначати основні ознаки міжнародної системи часів холодної війни, перехідного етапу постбіполярного світу та доби глобалізації;
- ✓ давати оцінку основним подіям взаємин США – СРСР часів двостороннього протистояння, гонки озброєнь, контактів на найвищому рівні та й контексті міжнародної ситуації;
- ✓ аналізувати діяльність провідних міжнародних організацій: ООН, НАТО, ОВД, РЕВ, АСЕАН, АТЕС, ЄС тощо. Знати порядок їх формування, механізми ухвалення рішень, напрями діяльності та ефективність впливу на процеси світової політики;
- ✓ виявляти природу та визначати наслідки міжнародних конфліктів: Корейська війна, Близькосхідна проблема, Карибська криза, Індо-пакістанський конфлікт, громадянську війну в Югославії, Українська криза;
- ✓ визначати підходи та стратегії зовнішньополітичних доктрин різних держав: Японії, КНР, США, СРСР, РФ, Франції, Великої Британії, ФРН, України;
- ✓ оцінювати сучасний період глобалізації: посилення взаємодій різних учасників міжнародних відносин, активізація та взаємовплив світових економічних процесів, розвиток нанотехнологій та засобів комунікації, формування світового інформаційного простору, поява глобальних загроз та небезпек;
- ✓ робити аналіз подій зовнішньополітичної орієнтації України та її перспектив на міжнародній арені: у двосторонніх відносинах, діяльності в міжнародних організаціях. Виявляти участь та аналізувати діяльність міжнародних посередників у врегулюванні української кризи 2014-2020 рр.

Очікувані результати навчання:

- ✓ знання основних тенденцій історичних і державотворчих процесів в Україні та світі; розвитку української національної ідеї, основних досягнень української державності та культури;
- ✓ уміння оцінювати основні тенденції та особливості історичного розвитку людства у певні історичні періоди;
- ✓ вміння формувати у здобувачів освіти навички самостійної роботи;
- ✓ вміння аналізувати сучасні глобальні проблеми людства;
- ✓ вміння пояснювати сучасну геополітичну карту світу та оцінювати стан міжнародних відносин;
- ✓ вміння аналізувати історичний процес у світі загалом та в Україні зокрема;
- ✓ вміння демонструвати навички професійного спілкування з використанням наукових термінів, прийнятих у фаховому середовищі;

- ✓ вміння аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії вміння розуміти та інтерпретувати основні події національної історії в контексті загальноєвропейського історичного процесу;
- ✓ вміння визначати взаємозалежності та взаємовплив глобалізаційних процесів на міждержавні, міжнаціональні та міжетнічні відносини;
- ✓ вміння досліджувати життя та діяльність конкретних людей, окремих спільнот та великих соціальних груп у контексті історії держав, територій та історичної доби;
- ✓ вміння використання правил цитування та посилання на використані джерела й літературу на засадах академічної доброчесності, правил оформлення бібліографічного опису.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

- I. Теоретичні засади розвитку міжнародних відносин. Холодна війна на європейському континенті.
- II. Міжнародні відносини в АТР, на Близькому та Далекому Сході
- III. Особливості розвитку сучасного світу. Дипломатична та консульська служба.

Тематичний план курсу

Змістовний модуль I.

Теоретичні засади розвитку міжнародних відносин. Холодна війна на європейському континенті

Вступ. Історія міжнародних відносин як наука та навчальний предмет.

Поняття міжнародних відносин та світова політика. Сучасні теорії міжнародних відносин та їх учасники. Хронологічні рамки Історії міжнародних відносин. Основні проблеми світової політики. Основні джерела та література з історії міжнародних відносин, методи роботи з ними під час вивчення курсу.

Тема 1. Міжнародні відносини у другій половині ХХ – на початку ХХІ століття

Поняття “міжнародні відносини”. Хронологічні межі курсу, його періодизація. Становлення наукової дисципліни в США: Колумбійський, Гарвардський та Принстонський університети. Теорії міжнародних відносин: класичні та модернові. Теорія “політичного реалізму” Г.Моргентау, Р. Арона; політичного ідеалізму та марксизм. Неокласична течія в теорії міжнародних відносин: неореалізм (неоструктуралізм), неолібералізм або транснаціоналізм, неомарксизм.

Теорія зіткнення цивілізацій С.Хантігтона: класифікація, чинники протистояння Західного та Ісламського світу у ХХІ ст. Учасники міжнародних відносин: типологізація та ієрархічність. Трансформація поняття державного суверенітету в сучасному світі. Значення недержавних акторів міжнародних відносин.

Періодизація історії міжнародних відносин. Основні ознаки біполярної міжнародної системи та характеристики світової політики 1990-х років. Найважливіші дискусійні питання курсу. Значення ролі медіа для процесів сучасності. Джерела та література.

Тема 2. Ідеологічні та геополітичні чинники виникнення холодної війни. Оформлення двох центрів протистояння в холодній війні

Геополітичні наслідки Другої світової війни. Політична карта світу на початку другої половини ХХ ст. Формування світового співтовариства й біполярного устрою

світу. Ідеологічні передумови протистояння колишніх союзників: «синдром 22 червня», «синдром Мюнхена». Термін “холодна війна”: витоки, доктрини, головні ознаки. Нові чинники у світовій політиці. Гонка озброєнь. Перехідний період в становленні холодної війни. Спроба СРСР розширити сферу впливу на східний вектор: Іранська криза 1945-46 рр.; грецьке питання – спроба встановлення лівого правління 1944-1947 рр., турецька криза – денонсація СРСР договору про ненапад та нейтралітет від 1925 р. та його наслідки. Застосування доктрини Г. Трумена до Греції на Туреччині. Роль РБ ООН у врегулюванні міжнародного напруження.

Утворення органів соціалістичної співдружності. Формування сфери впливу СРСР в країнах Східної Європи 1945-1947 рр. Політичні та економічні реформи. Створення Комінформу 1947 р. Радянсько-югославський конфлікт. Створення РЕВ. ОВД – військово-політичний блок соціалістичних країн.

Створення НАТО. Британія – ініціатор колективної безпеки на європейському континенті. Дюнкерський договір 1947 р. між Францією а Великої Британією. Брюссельський пакт 1948 р. – створення ЗЕС. Переговори з урядами США та Канади для укладання договору про безпеку атлантичного регіону.

Діяльність американських парламентарів задля утворення блоку з західноєвропейськими державами. 4 квітня 1949 р. – підписання Вашингтонського договору. Склад учасників, військові перетворення, організаційна регламентація. Збільшення членів НАТО за період холодної війни.

Тема 3. Європа в період Холодної війни

Нарада голів чотирьох держав у Женеві (1955 р.). Пропозиції щодо створення системи колективної безпеки. Проект пакту про ненапад між країнами ОВД та НАТО.

Зміна геополітичної обстановки на початку 1950-х років. Політика мирного співіснування СРСР. Зміна зовнішньополітичної стратегії обох наддержав. Характеристика гонки озброєнь наддержав наприкінці 1950-х рр.

Зміна зовнішньополітичної стратегії президента Ш. де Голля. Вихід з військової складової НАТО. Офіційний візит до СРСР.

“Нова східна політика” В Брандта. Підписання договорів у Москві, Варшаві, Празі. Підготовка та проведення Наради з безпеки та співробітництва в Європі. Порядок денний, склад учасників, порядок ухвалення рішень.

Заключний Акт Наради в Гельсінкі (1975 р.) та його міжнародне значення. Наради з безпеки та співробітництва в Європі (НБСЕ) у Відні, Парижі, Москві. Проблеми європейської безпеки в нових геополітичних умовах. Роль ОБСЕ у формуванні нової Європи. Стамбульська хартія європейської безпеки.

Модуль II. Міжнародні відносини в АТР, на Близькому та Далекому Сході

Тема 4. Зовнішня політика КНР

Китай після другої Світової війни, Громадянська війна. Китай в планах двох наддержав. Проголошення КНР та співпраця з СРСР. Двостороння угода 14 лютого 1950 р. Стратегічні взаємини з СРСР. Погіршення взаємин між КНР та СРСР.

Стосунки з США. Проблема Тайваню. Китайська республіка – партнер США. Невизнання КНР. Участь КНР у конференціях азійських та африканських держав. Випробування ядерної зброї КНР. Політика ізоляціонізму КНР. Зміна політики США в регіоні. Відновлення відносин з КНР країнами західного табору. Відновлення місця КНР в ООН. Відносини Китаю з сусідніми державами. Відносини між США та КНР на сучасному етапі. КНР – геополітичний центр сили в XXI столітті.

Тема 5. Зовнішня політика Японії

Наслідки Другої світової війни для Японії. Окупаційний режим США в Японії – демократичні реформи генерала Макартура. Нова Конституція Японії. Підготовка до підписання мирного договору.

Сан-Франциська мирна конференція. Дипломатична колізія країн-учасниць. Договір безпеки з США. Без'ядерний статус Японії. Нова політика Японії в країнах Південно-Східної Азії. Спроба врегулювання відносин з СРСР.

Зовнішня політика Японії в нових геополітичних обставинах. Участь в миротворчих операціях ООН. Створення міністерства оборони 2007 р. Вибух 11 березня 2011 р. на атомній електростанції у Фукусімі та вплив на сучасні проблеми в регіоні та світі.

Тема 6. Міжнародні відносини в АТР

Особливості регіону: демографічний, економічний, конфесійний, політичний вимір. Проблема використання гельсінських угод з метою зміцнення співробітництва і безпеки в Азії. Двосторонні та багатосторонні відносини між США, СРСР (Росією), Японією та Китаєм. Проблема Гонконгу і Макао. Еволюція японо-американського та японо-китайського партнерства і суперництва. “Північні території” у стосунках Японії з СРСР (Росією). Створення та функціонування АСЕАН. Проблема “двох Корей” у міжнародних відносинах. “Нові індустріальні країни” Азії. Україна та держави АТР. Перспективи розвитку регіону в добу глобалізації.

Модуль III. Особливості розвитку сучасного світу. Дипломатична та консульська служба

Тема 7. Глобалізація сучасного світу

Визначення та основні підходи до процесів глобалізації. Ознаки та основні характеристики: створення глобального світового господарства, демократизація світу, впливовість ЗМІ, глобалізація проблем, розвиток технологій.

Неоднозначність та погана керованість процесами глобалізації.

Тема 8. Дипломатична та консульська служба України

Зовнішні та внутрішні органи реалізації зовнішньої політики держави. Повноваження Президента, ВР, Кабінету міністрів, МЗС за конституцією України щодо зовнішніх зносин держави.

Дипломатична та консульська служба України: склад, компетенції, переваги та імунітети. Дипломатичні ранги. Характеристика дипломатичного корпусу. Візити та прийняття – види діяльності в реалізації зовнішньої політики України. Дипломатичний протокол та етикет.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	денна форма					
	Разом	у тому числі				
		л	пр	лаб.	інд.	срс
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Міжнародні відносини у другій половині ХХ – на поч. ХХІ ст.		2	-	-	-	8

Тема 2. Ідеологічні та геополітичні чинники виникнення холодної війни. Оформлення двох центрів протистояння в холодній війні		2	2	-	-	8
Тема 3. Європа в період холодної війни		2	2			6
Разом за змістовим модулем 1	32	6	4	-	-	22
Тема 4. Зовнішня політика КНР		2	-	-	-	8
Тема 5. Зовнішня політика Японії		2	-	-	-	8
Тема 6. Міжнародні відносини в АТР на Близькому Сході		2	2	-	-	6
Разом за змістовим модулем 2	30	6	2	-	-	22
Тема 7 Глобалізація сучасного світу		2	-	-	-	12
Тема 8. Дипломатична та консульська служба України		2	2	-	-	10
Разом за змістовним модулем 3	28	4	2	-	-	22
Усього годин	90	16	8	-	-	66

Тематика практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історія створення та діяльність ООН	2
2	Виникнення та діяльність НАТО	2
3	Міжнародні відносини на Близькому Сході у другій половині XX ст. початку XXI ст.	2
4	Українська криза в міжнародних відносинах	2
Усього годин практичних занять		8

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Перехідний етап в становленні Холодної війни: іранська криза, грецьке та турецьке питання. 2. Створення соцтабору: основні органи та структури співпраці. 3. Розширення НАТО на Схід: причини, ініціативи, порядок вступу. 	22

	<ol style="list-style-type: none"> 4. Цілі та задачі НАТО в світовій політиці на початку XXI століття. 5. Україна та НАТО: досвід та перспективи взаємодії 6. Криза 1953 р. в НДР. 7. Події осені 1956 р. в Угорщині. 8. Події «празької весни» 1968 р. 9. Проблема Західного Берліну у міжнародних відносинах 10. Формування клубу ядерних держав в роки холодної війни. 	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Становлення та еволюція руху неприєднання в міжнародних відносинах. 2. Країни Африки в сучасних міжнародних відносинах в добу глобалізації 3. Проблеми континенту доби глобалізації (воєнні конфлікти, громадянське протистояння, тероризм та піратство, злидні, голод, відсталість та соціальні негаразди) 4. Ізраїльсько-ліванська війна літа 2006 року.: міжнародні та політичні наслідки. 5. Діяльність «квартету» по врегулюванню близькосхідного питання у 2005-2009 рр. 6. Махмуд Аббас – політичний портрет. 7. Проблема поселень на сучасному етапі ізраїльсько-палестинських відносин. 8. Політика Ірану і світова політика за часів правління М. Ахмадінежада. 9. Громадянська війна в Сирії 2011–2013 рр. Вплив на регіон 10. Ситуація на Близькому сході в 2015 2020 р. Активізація діяльності Туреччини в міжнародних відносинах регіону 	22
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Збройний конфлікт між Індією та КНР 1962 року: наслідки для міжнародних відносин в регіоні. 2. КНР в сучасних міжнародних відносинах: прагнення світового лідерства, внутрішні проблеми, міжнародні конфлікти (1980-2020 рр.). 3. Сучасна зовнішня політика Японії кінець 1990 – 2020 рр.: світовий вплив, територіальні конфлікти, зміна стратегії. 4. Основні характеристики регіону Південної Азії: політичний, економічний, етнічний, релігійний вимір. 5. Зовнішня політика Пакистану: 1947-2020 рр. 6. Зовнішня політика Індії 1947-2020 рр. 7. Кашмірський конфлікт в міжнародних відносинах: причини, етапи протистояння, перспективи врегулювання 8. Світовий тероризм як феномен міжнародних відносин світу доби глобалізації. 9. Європейські досвід терору: Іспанія, Велика Британія; 11 березня 2004 р.; Мадридського метро, 7 липня 2005 р. Лондонського метро 10. Теорія зіткнення цивілізацій С. Гантігтона. 	22
2	Усього годин:	66

Словесні (лекція, бесіда, розповідь), наочні (відеозаписи, аудіо записи, схеми, структури, таблиці), практичні (метод виконання вправ, трудової дії), ігрові (використання елементів рольових, пізнавальних ігор), методи контролю і самоконтролю (модульна контрольна, поточне опитування, виконання самостійної роботи).

Методи контролю

Поточний контроль рівня знань здобувачів освіти

Його завданням є перевірка вивченого по шукачами освіти матеріалу, визначення ступеня його засвоєння, вироблення навчальних та дослідницьких навичок, формування вміння самостійної роботи з текстами та спроможності їх осмислення і інтерпретації; а також вироблення навичок письмової та усної самопрезентації.

Поточний контроль здійснюється за чотирма напрямками:

- контроль за систематичністю та активністю роботи на практичних заняттях;
- контроль за систематичністю відвідування лекційних занять;
- контроль за виконанням завдань для самостійного опрацювання поза рамками аудиторних занять;
- контроль за рівнем засвоєння та творчого опрацювання у вигляді індивідуальних завдань (практична робота, презентації).

Проміжний контроль рівня знань здобувачів освіти

Здійснюється під час проведення модульних контрольних робіт. Протягом семестру проводиться дві контрольні роботи.

Підсумковий контроль знань здобувачів освіти

Здійснюється наприкінці вивчення курсу у формі заїку. Здобувачів освіти допускається до підсумкового контролю за умови виконання не менш як на задовільну оцінку усіх проміжних форм контролю, передбачених поточним семестровим навчальним планом.

Підсумковий контроль – залік, проводиться з метою оцінювання результатів навчання на завершальному етапі.

Засоби діагностики успішності та якості навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання можуть бути:

- екзамен;
- реферати;
- усна відповідь;
- самостійна письмова робота;
- творча робота (участь та публічний виступ у поточних заходах університету);
- проєкти, презентації та виступи на практичних заняттях, наукових заходах, кураторських і виховних годинах;
- модульна контрольна робота;
- підготовка презентації та її представлення.

Розподіл балів

Розподіл балів за темами

ЗМ № 1			ЗМ №2			ЗМ № 3		Разом	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
12	12	12	12	12	14	12	14		100

Розподіл балів за формами контролю

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
виконання самостійної роботи	3	10	30
усна відповідь на практичному занятті	5	6	30
контрольні роботи	2	5	10
творча робота	1	5	5
Усього:			100

Методичне та технічне забезпечення

1. Навчальна програма
2. Робоча програма навчальної дисципліни
3. Методичні матеріали до практичних занять
4. Теми питань для самостійного опрацювання.
5. Перелік питань на підсумковий контроль знань (екзамен).
6. Персональний комп'ютер.
7. Мультимедійний проектор.

Рекомендована література:

1. Агарышев А. От Кемп-Девида к трагедии Ливана. М., 1983. 191 с.
2. Богатуров А. С устареванием суверенитета не все так просто // МЖ. 2006. №3.
3. Богатуров А.Д. Современные глобальные проблемы. М.: Аспект-пресс, 2010. 349 с.
4. «Большая Восточная Азия»: мировая политика и региональные трансформации /под ред. А.Д. Воскресенського. М., 2010. 444 с.
5. Бураков Ю. В. Новітня історія країн Азії та Африки (1945-1992). Київ, 1993. 80 с.
6. Васильев Л. С. История Востока. В 2-х тт. Т. 2. М., 1998. 495 с.
7. Васильева-Чекаленко Л.Д. Україна в міжнародних відносинах (1994-1996 рр.). К., 1998. 176 с.
8. Внешнеполитический процесс в странах Востока / Под ред.Д.В. Стрельцова. 2011.336 с.
9. Внешнеэкономическая ситратегия России в условиях глобализации // МЭ и МО. 2008. № 5.
10. Восточная Азия: между регионализмом и глобализмом. М., 2004. 282 с.
11. Всемирная история: В 24-х т. Минск, 1996-1997. Т.20-24.
12. Ган М. Новітня історія країн Азії в повоєнний період. Рівне, 2000.
13. Горчикова И.Н. Международные экономические организации: регулирование мирохозяйственных связей и предпринимательской деятельности (ООН, ЕС). М., 2001. 624 с.
14. Гренвилл Дж. История XX в. Люди. События. Факты. М., 1999. 896 с.
15. Дипломатический словарь. В 3-х т. М., 1984-1987.
16. Друзик Я.С. Мировая экономика на финише века. Мицик: «Экономпресс», 1997. 416 с.
17. Дюрозель Ж.Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів. К, 1996. 903 с.

18. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. 1991-2003. Анотована історична хроніка міжнародних відносин. К.: «Генеза», 2004. 613 с.
19. Зовнішня політика України. Стратегічні оцінки, прогнози та пріоритети. К.: Стилос. 2007-2009. 352 с.
20. История внешней политики после 1945 г. В 2-х кн. М., 2000.
21. История народов Восточной и Центральной Азии с древнейших времён до наших дней. М., 1986. 584 с.
22. История Тропической и Южной Африки (1918-1999). М., 1989.
23. Казанцев А.А. «Большая игра» с неизвестными правилами: мировая политика и центральная Азия. М., 2008. 382 с.
24. Каменнов П.Б. КНР: военная политика на рубеже веков. М., 2008. 248 с.
25. Киреев А.П. Международная экономика. В 2-х частях. – Ч. II. Международная макроэкономика: открытая экономика и макроэкономическое программирование. Учебное пособие для вузов. М.: Междунар. отношения, 2000. 488 с.
26. Киссинджер Г. Дипломатия. М., 1997.
27. Китай в XXI веке: глобализация интересов безопасности. М., 2007. 327 с.
28. Ковальова О.О. Стратегія євроінтеграції: як реалізувати європейський вибір України: Монографія. К., 2003;
29. Козицький А. Новітня історія країн Азії та Африки (1918-1999). Львів, 2000.
30. Козицький А. Новітня історія країн Азії та Африки. Львів, 2004. 430 с.
31. Кто есть кто в мировой политике. М., 1990.
32. Лебедева М. М. Межэтнические конфликты на рубеже веков (методологический аспект).// Мировая экономика и международные отношения. 2000.№5, С. 31-39.
33. Лебедева М.М. Мировая политика. М., 2004. 365 с.
34. Льюис Э. Без оглядки на богов: Взлет современной Индии. М., 2010.
35. Матвійчик В. Релікт холодної війни. Ядерне протистояння на Корейському півострові // ПіЧ. 2005. № 4. С. 63-76.
36. Международные отношения в Центральной Азии/ Под ред. А.Д. Богатурова. М., 2011. 549 с.
37. Мировая политика и международные отношения: Учебное пособие / Под ред. С.А. Ланцова, В.А. Ачкасова. СПб., 2007. 480 с.
38. Мировя политика и международные отношения / Под ред. С.А.Ланцова, В.А.Ачкасова. СПб., 2005.
39. Мирский Г.И. Исламизм, транснациональный терроризм и ближневосточные конфликты. М., 2008. 164 с.
40. Михальченко М.І. Україна як нова історична реальність: запасний гравець Європи. Дрогобич, 2004. 488 с.
41. Міжнародні відносини (Історія. Теорія. Економіка) / За ред. М.З.Мальського, Ю.М.Мороза. Львів, 2002
42. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945-70 ті роки): Підручник / В. А. Мандола, М. М. Білоусов, Л. Ф. Гайдуков та ін. Київ, 1999. 558 с.
43. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980-2000 роки): Підручник / Л. Ф. Гайдуков, В. Г. Кремінь, Л. В. Губерський та ін. Київ, 2001. 464 с.
44. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980-2000 роки): Підручник / Л.Ф.Гайдуков та ін. К., 2001 464 с.
45. Міжнародні відносини та зовнішня політика. 1980-2000. К., 2001. 565 с.
46. Міжнародні договори України. Т.1 (1986-1990). К.,1997.
47. Міжнародні організації. Навчальний посібник. К., 2005. 232 с.
48. Наринский М.М. История международных отношений 1945-1975. М., 2004.

49. Наринский М.М. История международных отношений. 1945-1975: Учебное пособие. М., 2004;
50. Нариси з історії дипломатії України К., 2001. 733 с.
51. Новейшая история арабских стран Азии (1917-1985). М, 1988.
52. Новейшая история арабских стран Африки (1917-1987). М., 1987.
53. Новейшая история стран Азии и Африки. XX век: Учебник для вузов / Под ред. А. М. Родригеса. В 3-х тт. М., 2001.
54. ООН у системі міжнародних відносин. Історичний досвід і перспективи. К., 1995;
55. Очерки теории и политического анализа международных отношений. В соавт. с Хрусталевым М. А. и Косолаповым Н. А. Издательство НОФМО. Переплет: твердый, год издания: 2002, 380 с.
56. Парламенти країн-членів Ради Європи. К., 2001
57. Парламентські вибори в Європейському Союзі. К., 2002
58. Перепелиця Г.М. Генезис конфліктів на посткомуністичному просторі Європи. К.: Стилос ПЦ “Фоліант”, 2003. 256 с.
59. Петровский В.В. Этноты и политика на исчезающем постсоветском пространстве: Монография. Харьков, 2005
60. Политические системы и политические культуры Востока. М., 2007.
61. Порівняльне право Європи. Основи порівняльного правознавства. Європейські традиції. Посібник. Автори: Харитонов О.І., Харитонов Є.О. Харків: Одиссей, 2002.
62. Правові системи сучасності. Глобалізація. Демократизм. Розвиток. За заг. ред.: В.С.Журавського. Київ: Юрінком Інтер, 2003.
63. Рогач О., Шнирков О. Транснаціоналізація світового господарства та трансформаційні економіки. Київ: “Київський університет”, 1999.
64. Руденко Г.М. Україна дипломатична. К., 1999;
65. Румянцев А.П., Румянцева Н.С. Зовнішньоекономічна діяльність: Навчальний посібник. К., 2004. 384 с.
66. Семенов Г.А., Панкова М.О., Семенов А.Г. Міжнародні економічні відносини: аналіз стану, реалії і проблеми: Навчальний посібник. К., 2006. 232 с.
67. Сергійчук І. М. Новітня історія країн Азії та Африки (1918- кінець XX ст.). Суми, 2002.
68. Системная история международных отношений: в 2 томах том 2: События 1945-2003 годов. Издательство: «Культурная революция». Второе из-ние., 2007, 717 с.
69. Современные международные отношения /Под ред. А.В.Торкунова. М., 2001;
70. Табачник Д. Історія української дипломатії в особах: Навч. посібник. К., 2004;
71. Терентьев А. «Новый мировой порядок». США или европейское мироустройство // МЭ и МО. 2003. №7.
72. Тумаков А. И., Чижов А. П. Новейшая история стран Восточной Азии (1945-2000). Харьков, 2002.
73. У кольорах „помаранчевої революції” / Заг. ред. та упоряд. Ю. Шаповала. К., 2007;
74. Удовенко Г. В інтересах миру і співробітництва. Українська РСР в Організації Об’єднаних Націй. К., 1987
75. Україна – Угорщина: спільне минуле та сьогодення. Матеріали міжнародної наукової конференції (Київ, 14-16 квітня 2005 р.) / Відп. ред.. В.А.Смолій. К., 2006. 275 с.
76. Україна в міжнародних відносинах XX століття: Навчальний посібник / За заг. ред. Я.Й. Малика. Львів, 2004. 391 с.
77. Українці в зарубіжному світі. К., 1991. 252 с.
78. Фукуяма Ф. Великий разрыв. М., 2003 474 с.
79. Фукуяма Ф. Конец истории и последний человек. М.: Ермак, 2004. 588 с.
80. Фуше М. Европейская республика. Исторические и географические контуры: Пер. с фр. М., 1999. 168 с.

81. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. М., 2003;
82. Хозин Г. Каким быть международным отношениям в XXI веке // МЖ. – 2001. - №2.
83. Кто є хто: політичні портрети. К., 1991. 95 с.
84. Цивилизационные модели современности и их исторические корни / Под ред.. Ю.Н. Пахомова. К., 2000. 632 с.
85. Чужие войны / под ред. Р. Пухова. М., 2012. 272 с.
86. Щербак Ю. Україна: виклик і вибір. Перспективи України в глобалізованому світі XXI століття. К., 2003. 574 с.
87. Яковец Ю.В. Глобализация и взаимодействие цивилизаций. М., 2001. 441 с.

Інформаційні ресурси

[http:// http://www.un.org/russian/news/focus.asp?focusID=25](http://http://www.un.org/russian/news/focus.asp?focusID=25)
[http:// ria.ru/arab_riot/20130907/961542744.](http://ria.ru/arab_riot/20130907/961542744)
<http://censor.net.ua/n252653>
<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3360-12>
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>
<http://www.un.org/ru/>
http://europa.eu/index_en.htm -
<http://mfa.gov.ua/ua>
<http://ua.euronews.com/>
<http://interaffairs.ru/>
<http://www.mgimo.ru/publications/ehd.phtml> -
<http://www.imemo.ru/>
<http://www.iimes.ru/>
<http://www.ifes-ras.ru/>
<http://www.intertrends.ru/index.htm>
<http://www.hvylya.org/>